

The Millie Arbesfeld  
**Midreshet Yom Rishon**

Sunday Morning Learning Program for Women

[WWW.MIDRESHETYOMRISHON.ORG](http://WWW.MIDRESHETYOMRISHON.ORG)

*The Mitzvah  
of Mezuzah*



**Rabbi Baruch Simon**  
יז' טבת תש"ע • January 3, 2010

### **- מקור למצות מזוזה -**

**(1 דברים (ו:ט):**  
 וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך:

**(2 דברים (יא:כ-כא):**

(כ) וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך: (כא) למען ירבו ימיכם וימי בניכם על הצדקה אשר נשבע יקנן לאבותיכם לתת להם כימי השמים על הארץ:

### **- חיוב נשים במזוזה -**

**(3 תלמוד בבלי – מס' קדושין (לא):**

ונקיש מזוזה לתלמוד תורה! לא סלקא דעתך, דכתיב: +דברים יא+ למען ירבו ימיכם, גברי בעי חיי, נשי לא בעי חיי?

### **- הגדרת בית לחיוב מזוזה - שיעור מקום -**

**(4 שלחן ערוך – יו"ד (רפ:ג):**

בית שאין בה ד' אמות על ד' אמות, פטור. ואם יש בו כדי לרבע ד' אמות על ד' אמות בשוה, אע"פ שארכו יתר על רחבו או שהוא עגול או בעל ה' זוויות, חייב (רמב"ם שם ד"ב).

### **- בית כנסת ובית המדרש -**

**(5 שלחן ערוך – יו"ד (רפ:ג,ג):**

סעיף ג: בית הכנסת, אם יש בו דירה לשום אדם, חייב במזוזה. הגה: ואם בית דירה בעזרה שלפני בית הכנסת, העזרה חייבת ובית הכנסת פטור. (ב"י בשם רבינו ירוחם).

סעיף י: בית המדרש פטור מהמזוזה. ואם יש בו פתח שרגיל לצאת בו לביתו, חייב במזוזה באותו פתח. וי"א שבית המדרש חייב במזוזה, ונכון לחוש לדבריהם, אבל לא יברך עליה.

### **- בענין פטור חנות ממזוזה -**

**(6 שלחן ערוך (רפ:יא):**

סוכת החג, בחג, והבית שבספינה והחנויות שבשוקים, פטורים.

### **- בענין חיוב בית האוצר במזוזה -**

**(7 שלחן ערוך – יו"ד (רפ:ב):**

בית התבן, בית העצים ובית הבקר חייבים. ואם הנשים רוחצות בהם, כיון שעומדות שם ערומות, אין כבוד שמים להיות שם מזוזה. הגה: ודוקא אלו, אבל חדר ממש, אפי' מקום שאיש ואשה ישנים ומשמים שם, חייב במזוזה (כתשובת מהרי"ל וכ"כ הבי"י). ויש מקילין ואומרים דבכל מקום שנשים שוככות פטור ממזוזה (ב"י בשם סמ"ק וכל בו ומרדכי סוף הלכות מזוזה). ונראה לי דבמקום שהדלת מבפנים וכששוכבים שם סוגרים הדלת ונמצא המזוזה מבחוץ חייב לכולי עלמא (ד"ע בד"מ וכ"מ כתשובת מהרי"ל סי' צ"ח / צ"ד).

### **- בענין פטור בית הכסא במזוזה -**

**(8 שלחן ערוך – יו"ד (רפ:ד):**

בית הכסא ובית המרחץ ובית הבורסקי ובית הטבילה, פטורים, לפי שאינם עשויים לדירת כבוד.

### **- בענין חיוב מזוזה בבית שכורה -**

**(9 שלחן ערוך (רפ:כב,כג):**

סעיף כב: השוכר בית בחוצה לארץ והדר בפונדק בארץ ישראל, פטור ממזוזה שלשים יום. והשוכר בית בארץ ישראל, חייב במזוזה מיד, משום שיש ארץ ישראל. (והוא הדין לשואל בית דינו כשוכר) (ב"י בשם הר"ר מנוח וכ"מ בש"ס).  
 סעיף כג: השוכר בית מעובד כוכבים, חייב במזוזה.

### **- בענין חיוב מזוזה בשער העיר -**

**(10 שלחן ערוך – יו"ד (רפ:א):**

אלו המקומות שחייבים במזוזה: אחד שערי בתים ושערי חצרות, מדינות ועיירות, רפת בקר ולולין ואוצרות יין ושמן ובית האשה ובית השותפים, כולם חייבים. הגה: ודוקא כשבית השותפים ישראלים, אבל בית של ישראל ועובד כוכבים פטור ממזוזה (מרדכי ספ"ק דעבודת כוכבים) וכן חצירות או עיירות שמקצת עובדי כוכבים דרים שם, פטורין ממזוזה (חידושי אגודה פ"ק דיומא).

### **- בענין חיוב מזוזה בחדר שאין בו דלתות -**

**(11 שלחן ערוך – יו"ד (רפ:טו):**

הבית, אע"פ שאין לו דלתות, חייב במזוזה. ויש מי שפוטור.

### **- בענין סוג הפתח שחייב במזוזה -**

**(12) שלחן ערוך – יו"ד (רפז:א)**

אין הפתח חייב במזוזה אלא אם כן יש לו שתי מזוזות ומשקוף.

### **- בענין מקום קביעת המזוזה -**

**(13) שלחן ערוך – יו"ד (רפט:ב,ד)**

**סעיף ב:** איזהו מקום קביעתה, בתוך חלל של פתח, בטפח הסמוך לחוץ, (ואם שינה, אינו מעכב, ובלבד שניחנה במזוזה עצמה) (טור), בתחלת שליש העליון גובה השער. ואם קבע למעלה מזה, כשרה, והוא שירחיקנה מהמשקוף טפח. וצריך לקבעה על ימין הנכנס. (ואין חילוק בין אם הוא אטר יד או לא) (מרדכי ה"ק). ואם קבעה משמאל, פסולה. **סעיף ד:** כיצד קובעה, ימסמרנה במסמרים במזוזת הפתח, או יחפור בה חפירה ויקבענה בה. ולא יעמיק לחפור טפח בעומק, שאם עשה כן פסולה.

**(14) שלחן ערוך – יו"ד (רפה:ב)**

נתינתה בטפח החיצון. הגה: י"א כשאדם יוצא מן הבית יניח ידו על המזוזה (מהרי"ל שם ומוכח בעבודת כוכבים דף י"א), ויאמר: ה' ישמר צאתי וכו' (במדרש). וכן כשיכנס אדם לבית, יניח ידו על המזוזה.

### **- בענין קביעת מקום ימין הכניסה -**

**(15) תלמוד בבלי – מס' מנחות (לד.)**

דתניא: ביתך - ביאתך מן הימין; אתה אומר: מן הימין, או אינו אלא משמאל? ת"ל: ביתך. מאי תלמודא? אמר רבה: דרך ביאתך מן הימין, דכי עקר איניש כרעיה דימינא עקר. רב שמואל בר אחא קמיה דרב פפא משמיה דרבא בר עולא אמר, מהכא: +מלכים ב' י"ב+ ויקח יהוידע הכהן ארון אחד ויקב חור בדלתו ויתן אותו אצל המזבח מימין בבוא איש בית ה' ונתנו שמה הכהנים שומרי הסף את כל הכסף המובא בית ה'.

**(16) שלחן ערוך – יו"ד (רפט:ג,ד)**

**סעיף ג:** מי שחולק ביתו לשנים, ובכל חלק פתח פתוח לרשות הרבים, ובמחיצה החולקת יש פתח מזה לזה, במקום שעושה החור שבסף שציר הדלת סובב בו ומעמיד שם הדלתות, הוא הבית, ובדרך ימין שנכנסים לו, קובעים אותה. **סעיף ד:** כיצד קובעה, ימסמרנה במסמרים במזוזת הפתח, או יחפור בה חפירה ויקבענה בה. ולא יעמיק לחפור טפח בעומק, שאם עשה כן פסולה.

### **- בדיקת המזוזות -**

**(17) שלחן ערוך – יו"ד (רצא:א)**

מזוזות יחיד נבדקת פעמים בשבע שנים. ושל רבים, פעמים ביובל.

### **- בענין שמירה במזוזה ואסור ליטול אותה -**

**(18) שלחן ערוך – יו"ד (רצא:ב)**

השוכר בית מחבירו, השוכר חייב לקבוע בה מזוזה ולתקן מקום קביעותה. (ואפילו שכר הבית בחזקת שיש לה מזוזה, לא הוי מקח טעות) (ב"י בשם הרב רבינו המנוח). וכשיצא, לא יטלנה בידו. (ואם הקפיד על מעותיה, השני צריך לשלם לו) (ב"י בשם הרב מנוח). ואם שכר הבית מעובד כוכבים, או ששכרו לעובד כוכבים, נוטלה ויוצא. הגה: ועובד כוכבים שבקש שיתנו לו מזוזה, ורוצה לקובעה בפתחו, אסור ליתנו לו (כך השיב מהרי"ל). ונראה לי דמ"מ במקום דאיכא למיחש משום איבה, ושירע משום זה לישראל, שרי (כנ"ל).

**(19) רש"י – מס' פסחים (ד.)**

חובת הדר - לפי שהיא משמרתו, וכתוב ביתך - ביאתך, נכנס ויוצא בה, אבל הכא - בדיקת חמץ דרבנן, דאי משום בל יראה ובל ימצא - הא אמר לקמן דסגי ליה בבטול בעלמא, אי מסיח דעתיה מיניה ומשוי ליה כעפרא, ואמר: כל חמירא דבביתא הדין כו', ורבנן הוא דאצרוך בדיקה, והשתא, כי האי גוונא, מיבעיא לן טורח זה על מי מוטל.

**(20) רמב"ם – הל' מזוזה (ו:יג)**

חייב אדם להזהר במזוזה מפני שהיא חובת הכל תמיד, וכל זמן שיכנס ויצא יפגע ביחוד השם שמו של הקדוש ב"ה ויזכור אהבתו ויעורר משנתו ושגיוותיו בהבלי הזמן, וידע שאין דבר העומד לעולם ולעולמי עולמים אלא ידיעת צור העולם ומיד הוא חוזר לדעתו והולך בדרכי מישרים, אמרו חכמים הראשונים כל מי שיש לו תפילין בראשו ובזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו מוחזק הוא שלא יחטא שהרי יש לו מזכירין רבים והן הם המלאכים שמצילין אותו מלחטוא שנאמר חונה מלאך יי' סביב ליראיו ויחלצם, בריך רחמנא דסייען.